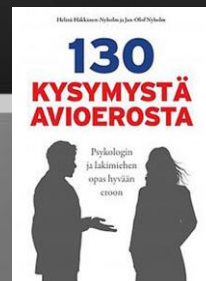

EFCAP, Tampere
24.11.2017

Lapsen vieraannuttaminen

Helinä Häkkänen-Nyholm, PsT

Oikeus- ja kirminaalipsykologian dosentti (HY & ISY), psykoterapeutti
Psykologi- ja lakiasiantomisto PsyJuridica Oy

www.psyjuridica.com

Luennon aiheet

- **Vieraannuttamisen tunnistaminen: mitä vieraannuttaminen on ja mitä se ei ole?**
- **Miten vieraannuttamista harjoitetaan**
- **Vieraannuttamisen psyykkisen, fyysiset ja sosiaaliset vaikutukset lapseen, erityisesti valemuistot**
- **Vaikutukset vanhempaan**
- **Vieraannuttajan kohtaaminen ja haastattelemine**

Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta - määritelmä

- Ei yleisesti hyväksyttyä määritelmää
- ”Prosessi, jossa lapsen toinen vanhempi käyttäytyy suhteessa lapseen siten, että lapsen ja vieraannutettavan vanhemman vuorovaikutussuhde vaikeutuu ja joissakin tapauksissa vanhemman yhteys lapseen lakkaa olemasta.”¹

1. Häkkänen-Nyholm, H. Laajasalo, T., & Tuuri, T. (2013). Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta: Toimintatavat ja niiden vaikutus lapsen ja vanhemman hyvinvointiin. Helsinki: Yliopistopaino.

Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta -määrittelyä

- Jompikumpi vai molemmat samanaikaisesti?
- Etä- vai lähivanhempi?
- Isä vai äiti?
- Tietoista vai tahatonta?
- Avointa vai huomaamatonta?
- Ilmaan heitetty strateginen prosessiväite vai todellisuutta?

*Vastapuolen päämies 1.5-vuotiasta lasta koskevassa oikeudenkäynnissä:
"Te vieraannutatte minua lapsestani koska ette suostu vuoroviikko
käytäntöön!"*

Kuinka yleistä vieraannuttaminen on Suomessa?

Marja Aleneff (2015). Vieraannuttaminen ja nuorten elämänlaatu. Pro gradu –tutkielma. Käyttäytymistieteiden laitos. Helsingin yliopisto

- Aineisto = kysely 2027 suomalaisnuorelle (15-20-v.)
- Vanhemmat eronneet 33 % (n=669)
- Vieraannuttamista oli esiintynyt:

Äidin toimesta 5-14 %:lla ja isän toimesta 4-9 %:lla eronneiden vanhempien nuorista

Äidin toimesta alle 2 %:lla ja isän toimesta alle 1 %:lla yhdessä pysyneiden vanhempien nuorilla

Millä eri tavoin lasta vieraannutetaan?

Häkkänen-Nyholm, H. Laajasalo, T., & Tuuri, T. (2013). Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta: Toimintatavat ja niiden vaikutus lapsen ja vanhemman hyvinvointiin. Helsinki: Yliopistopaino.

Aineisto = 107 vieraannuttamista kokenutta vanhempaa, joista miehiä oli 58 ja naisia 49

76 %:lla yhteishuoltajuus

Lasten ikä vaihteli alle vuodesta yli 18 vuoteen. 62 % oli alle 13-vuotiaita.

Vieraannuttaminen oli kestänyt keskimäärin 4 vuotta (vaihteluväli alle 1 kuukausi-14 vuotta)

Toimintatavat	©PsyJuridica Oy	Usein	Silloin tällöin	Ei koskaan	Ei osaa sanoa
Puhunut pahaa sinusta tuttaville, opettajille, lääkärille ym. Lapsen elämässä oleville henkilöille		73,1	15,4	2,9	8,6
Vähätellyt sinua lapsen kuullen		73,1	12,5	1,9	12,5
Puhunut pahaa sinusta viranomaisille		69,2	17,3	3,8	9,7
Vähätellyt rooliasi lapsen elämässä		68,3	19,8	2,0	9,9
Puhunut pahaa sinusta lapselle		68,3	16,3	3,8	11,6
Estänyt sinua olemaan vanhempi lapselle		67,3	18,3	10,6	3,8
Vähätellyt auktoriteettiasi		66,0	18,4	2,9	12,7
Luonut ja ylläpitänyt riippuvuutta lapsen ja itsensä välille		63,5	13,5	6,7	16,3
Kieltäytynyt kommunikoimasta kanssasi lasta koskevissa asioissa		62,1	19,4	12,6	5,9
Vähätellyt harrastuksiasi ja arvomaailmaasi lapsen kuullen		61,0	16,2	4,8	18,0
Pimittänyt sinulta tietoa koskien lapsen koulunkäyntiä, terveydellisiä asiota yms.		60,2	17,5	13,6	8,7
Rajoittanut tapaamisaikoja sinun ja lapsen välillä		57,8	28,4	10,8	3,0
Kutsunut sinua etunimellä lapsen kuullen		56,7	16,3	7,7	19,3
Puhunut pahaa sinusta tuomioistuimessa		52,5	12,1	25,3	10,1
Käyttänyt lasta tiedonvälittäjänä välillänne		51,5	24,3	15,5	8,7

Toimintatavat	Usein	Silloin tällöin	Ei koskaan	Ei osaa sanoa
Saanut lapsen tuntemaan syyllisyyttä siitä, että hän haluaa viettää aikaa kanssasi	50,5	21,4	5,8	22,3
Puhunut pahaa sinusta muille perheenjäsenillesi	50,0	29,8	5,8	14,4
Uskotellut lapselle että olet vaarallinen tai sairas	49,0	20,2	14,4	16,4
Kuulustellut lasta hänen tavattuaan sinua	47,6	15,5	5,8	31,1
Aiheuttanut konflikteja sinun ja lapsen välille	47,6	31,1	8,7	12,6
Uskoutunut parisuhteenne ongelmista lapselle	46,2	12,5	7,7	33,6
Rajoittanut lapsen kontaktia/tapaamisia sinun perheenjäsenten ja sukulaisten kanssa	45,1	32,4	12,7	9,8
Estänyt puheluita ja viestejä sinun ja lapsen välillä	45,1	13,7	18,6	22,6
Uskoutunut eroprosessistanne ja tuomioistuinasioistanne lapselle	43,7	16,5	8,7	31,1
Estänyt lasta tuomasta tavaroita hänen kodistaan sinun kotiisi	42,7	15,5	10,7	31,1
Antanut lapsen ymmärtää, että sinä olet hylännyt hänet	42,3	21,2	12,5	24,0
Keksinyt yhteistä hauskaa tekemistä lapsen kanssa kysymättä sinulta sinun tapaamisaikojen päälle	41,6	30,7	15,8	11,9
Soittanut toistuvasti lapselle sinun tapaamisaikoinasi	41,2	22,5	30,4	5,9
Valvonut sähköpostia tai puheluita sinun ja lapsen välillä	40,6	12,9	18,8	27,7

Toimintatavat	©PsyJuridica Oy	Usein	Silloin tällöin	Ei koskaan	Ei osaa sanoa
Väittänyt lapselle ettet rakasta häntä		39,8	7,8	11,7	40,7
Tukeutunut lapseen jatkuvasti ja uskoutunut hänelle suhteestanne		39,8	11,7	8,7	39,8
Pakottanut lapsen valitsemaan vanhempien välillä		36,9	27,2	11,7	24,2
Pitänyt puhelinta kiinni		35,0	29,1	15,5	20,4
Jakanut salaisuuksia lapsen kanssa ja kieltänyt kertomasta näitä sinulle		34,0	27,2	5,8	33,0
Pakottanut lapsen hylkäämään sinut		33,7	13,5	21,2	31,6
Pimittänyt yhteystietojesi antamista muille (esim. terveydenhuoltohenkilökunnalle yms.)		33,3	18,6	16,7	31,4
Pakottanut lapsen valitsemaan haluaako tavata sinua		33,0	23,3	19,4	24,3
Suuttunut lapselle, jos hän ilmaisee positiivisia tunteita sinua kohtaan		32,7	18,3	7,7	41,3
Kieltänyt lapsen ja sinun kahdenkeskiset tapaamiset		32,4	30,4	29,4	7,8
Vähentänyt tapaamisaikojasi lapsen kanssa tuomalla lapsen myöhässä tapaamisiin tai hakemalla lapsen liian aikaisin pois tapaamisista		29,4	28,4	34,3	7,9
Häirinnyt lapsen terapiaa/hoitoa		29,4	12,7	33,3	24,6
Väittänyt sinulle, ettei lapsi rakasta sinua		28,2	22,3	27,2	22,3
Palkinnut lasta jollain tavalla jos hän ei ole suostunut tapaamaan sinua/pitämään sinuun yhteyttä		27,2	16,5	9,7	46,6
Rajoittanut/kieltänyt sinusta puhumista		26,5	16,7	8,8	48,0
Piilottanut lapsen sinulta tai muuttanut pois		26,2	25,2	45,6	3,0
Kieltänyt lapsen ja sinun tapaamiset sinun kodissasi		25,0	22,0	43,0	10,0

Toimintatavat	©PsyJuridica Oy		Silloin tällöin	Ei koskaan	Ei osaa sanoa
		Usein			
Kieltänyt lasta tuomasta tavaroita sinun luotasi toisesta kotiinsa		23,8	15,8	22,8	37,6
Pyytänyt koulua rajoittamaan kontaktia kanssasi		21,0	12,0	35,0	32,0
Hävittänyt kuviasi		19,8	16,8	6,9	56,5
Vaihtanut ja salannut puhelinnumerosa		19,6	12,7	56,9	10,8
Pakottanut lapsen vakoilemaan tekemisiäsi		18,4	22,3	9,7	49,6
Syyttänyt sinua lapsen pahoinpitelystä viranomaisille tai muille henkilöille		18,1	21,0	34,3	26,6
Lyönyt sinua lapsen nähden		14,9	26,7	50,5	7,9
Kehittänyt salaisia signaaleja lapsen kanssa		14,6	5,8	11,7	67,9
Heittänyt pois kirjeitäsi tai tuhonnut lapselle osoittamaasi sähköpostia tms. viestiä		13,7	10,8	16,7	58,8
Pakottanut lapsen kutsumaan jotakuta toista henkilöä isäksi/äidiksi		13,0	8,0	28,0	51,0
Väittänyt lapselle että joku muu on hänen isänsä/äitinsä kuin sinä		11,8	5,9	38,2	44,1
Pyytänyt uutta kumppaniaan kutsumaan itseään lapsen äidiksi/isäksi viranomaisille tai ystäville		8,7	8,7	33,0	49,6
Heittänyt pois sinun lapselle ostamia lahjoja		7,8	17,6	13,7	60,9
Uhannut viedä lapsen pois maasta		6,9	2,9	67,6	22,6
Tehnyt yllätysvierailuja luoksesi kun lapsi on sinulla		4,0	14,0	77,0	5,0
Syyttänyt sinua lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä viranomaisille tai muille henkilöille		2,9	4,8	54,8	37,5
Vaihtanut lapsen (suku)nimen		2,0	2,9	81,4	13,7

Vieraannuttamisen psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset vaikutukset lapseen

Lapsen ja vanhemman suhteen kehittyminen vieraannuttamistapauksissa

- Lievässä tapauksessa lapsi kokee merkittävää stressiä ollessaan yhteydessä vieraannutettuun vanhempansa
- Vakavahkossa tai keskivaikeassa tapauksessa lapsi joutuu pitämään yllä ikään kuin kahta erillistä maailmaa ja identiteettiä ollessaan vanhempiensa kanssa yhteydessä
- Erittäin vakavissa tapauksissa prosessi on johtanut siihen, ettei lapsi halua olla lainkaan yhteydessä vieraannutettuun vanhempansa ja tähän kohdistuvat vihan tunteet hallitsevat lapsen ajatusmaailmaa (Ward ja Harvey 1993)

Lapsen ja vanhemman suhteen kehittyminen vieraannuttamistapauksissa

Vastaajista 92 % arvioi suhteensa lapseen hyväksi ennen kuin vieraannuttaminen oli alkanut ja 8 % kohtalaiseksi

Kyselyn vastaushetkellä vastaajista vain 34 % arvioi suhteensa lapseen hyväksi, 34 % kohtalaiseksi ja 26 % huonoksi¹

1. Häkkänen-Nyholm, H. Laajasalo, T., & Tuuri, T. (2013). Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta: Toimintatavat ja niiden vaikutus lapsen ja vanhemman hyvinvointiin. Helsinki: Yliopistopaino.

Mitä vieraannuttaminen *opettaa* lapselle?

- Muihin ihmisiin ei tarvitse suhtautua kunnioittaen ja myötätuntoisesti, vaan heitä voi ja saa haukkua ja mitätöidä
- Suhteessa muihin on lupa olla vaativa ja mikäli toinen ei ole ominaisuuksiltaan tarpeeksi hyvä tai hän on tehnyt virheitä, hänet voi hylätä
- On oikein valehdella, manipuloida todellisuutta, purkaa todellisuutta osiin ja vääristellä sitä oman edun mukaisesti
- Vieraannuttajavanhempi on vailla inhimillisiä puutteita ja lapselle täydellinen
- Omaan muistikuviin ei voi luottaa ja omaa mielipidettä tai tahtoa ei voi turvallisesti ilmaista
- Läheisen ihmisen huonovointisuuteen saa ja on toivottavaakin suhtautua välinpitämättömästi

Millaisia vaikutuksia vieraannuttamisella on lapseen?

"Pala helvetissä" 18-vuotiaan isästään vieraannutetun tyttären vastausviesti isän "Hyvää Joulua" tekstiviestiin

- Lapsi menettää usein muitakin tärkeitä ihmiskontakteja, jotka voisivat edesauttaa hänen kasvuaan (yleensä vähintäänkin isovanhemmat)
- Lapsi ei saa surra toisen vanhemman menetystä

Lapsen oireet vanhemman arvioimana (Häkkinen-Nyholm ym., 2013)

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Onko lapsella esiintynyt koulunkäyntiin liittyviä ongelmia vieraannuttamisen alkamisen jälkeen?	51,5	31,3	17,2
Kohdistaaako lapsi sinuun toistuvasti vihan tunteita?	42,7	38,8	18,4
Esiintyykö lapsella mielestäsi liiallisia pelkotiloja/fobioita	35,6	40,6	23,8
Kärsiikö lapsi uni- tai nukahtamisvaikeuksista?	32,4	43,1	24,5
Onko lapsi saanut ammattiapua psyykkisen kehityksen takia ennen vieraannuttamisen alkamista?	30,0	61,1	9,0
Onko lapsi mielestäsi usein syyttä peloissaan tavatessaan sinua?	22,5	55,9	21,6
Puhuuko lapsi sinusta toistuvasti pahaa sinulle tai muille?	12,9	33,7	53,5
Onko lapsi mielestäsi jatkuvasti ahdistunut tai hermostunut seurassasi?	12,6	62,1	25,2
Onko lapsella esiintynyt rikollista käyttäytymistä vieraannuttamisen alkamisen jälkeen?	9,2	70,4	20,4
Tuhoaaako lapsi tahallaan sinun omaisuutta?	8,9	75,2	15,8
Onko lapsi saanut ammattiapua fyysisen kehityksen takia ennen vieraannuttamisen alkamista?	8,4	78,9	12,6
Onko lapsella esiintynyt rikollista käyttäytymistä ennen vieraannuttamisen alkamista?	2,0	92,9	5,1

Millaisia vaikutuksia vieraannuttamisella on lapseen? (Häkkinen-Nyholm ym., 2013)

- Muita lapsen oireita ja seurauksia mitä vastaajat raportoivat: aggressivisuus, haluttomuus kertoa omasta elämästään, itsetuhoaikeet, jännittämistä kouluasioissa, apaattisuus, erilaiset regressio-oireet (mm. peukalon imeminen ja yökastelu), aloitekyvyttömyys, pää- ja vatsakivut, poissaolot koulusta, päihteiden käyttö, syömishäiriöt, itsen raapiminen, pään seinään lyöminen, lamaantuneisuus ja raivokohtaukset
- Vastaajien lapsista 30 % oli tiettävästi saanut ammattiapua vieraannuttamisen alettua satunnaisesti ja 11% säännöllisesti
- Vastaajista 20 % ei raportoinut lapsella mitään oiretta kun taas 80 % raportoi vähintään yhden oireen
- Oireiden esiintyminen yhteydessä lapsen ikään: vanhemmilla lapsilla useammin oireita (vrt. osallisuus)

Millaisia vaikutuksia vieraannuttamisella on lapseen/nuoreen (Häkkinen-Nyholm ym., 2013)

”Pissasi vuosia housuunsa - vielä 13-vuotiaanakin. Repi hiuksiaan päästä, niin että päälle tuli kalju laikku. Kertoi psykologille pelkäävänsä menettävänsä isänsä.”

”Lapsi on muuttunut iloisesta perusluonteesta apaattiseksi ajoittain ja alakuloiseksi, hän on alkanut uudestaan imeä sormia”

”Yökastelu hetken; ärsyttää veljeään, raapii itseään, lyö päätään seinään, saa huutokohtauksia...”

”Lapsi heittäytyy täysin tunteettomaksi ja ei ota kontaktia lainkaan minuun. Heti, kun äiti on poissa tyttö on kaulassani kiinni.”

”Soittaa yöllisiä puheluita jossa huutaa, solvaa, uhkaa rikosilmoituksilla ja kiristää rahaa. Uhannut hakevansa lähestymiskieltoa jos vielä yritän olla yhteydessä”

Millaisia vaikutuksia vieraannuttamisella on suomalaisnuoreen?

Marja Aleneff (2015). Vieraannuttaminen ja nuorten elämänlaatu. Pro gradu – tutkielma. Käyttätymistieteiden laitos. Helsingin yliopisto

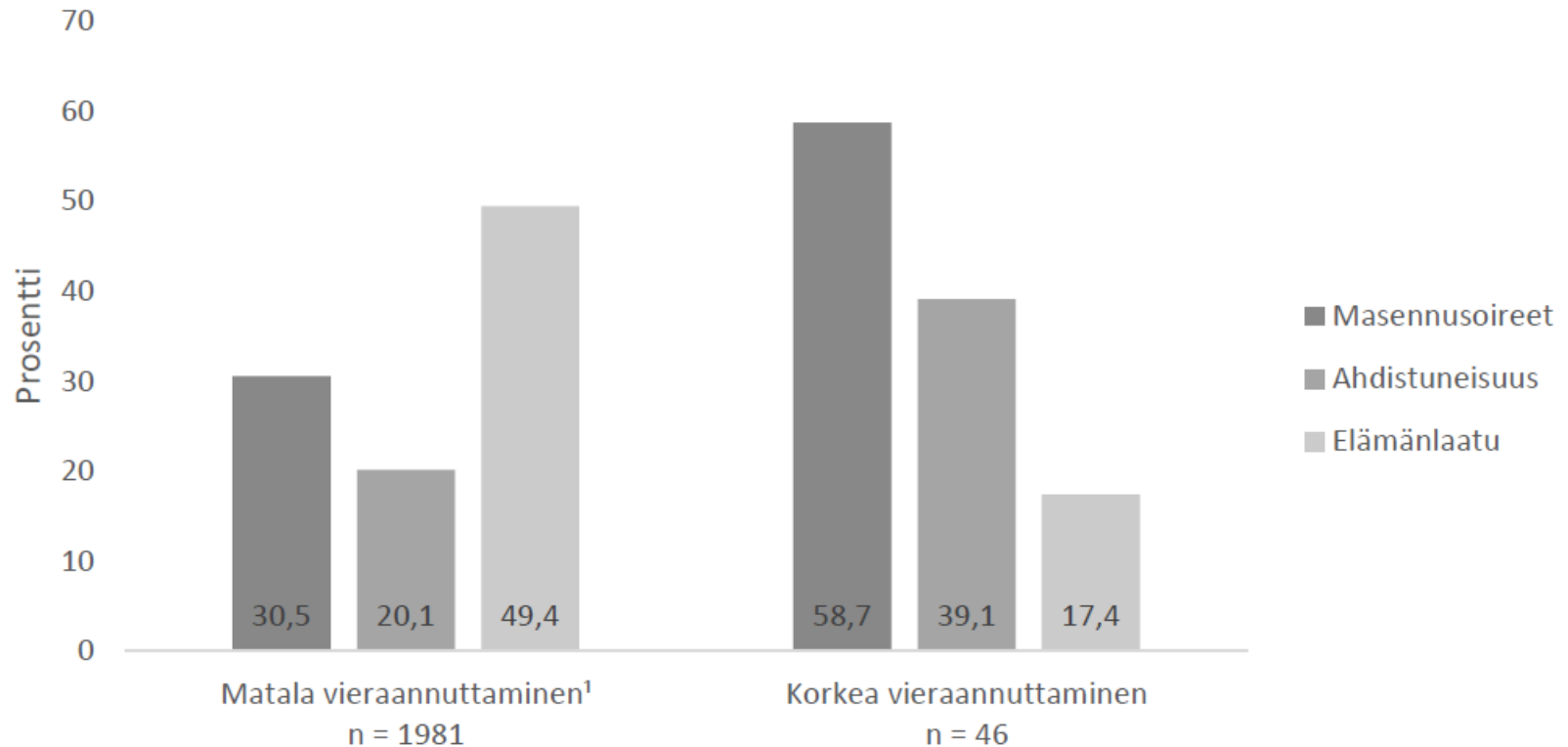
Korkean vieraannuttamisen ryhmällä oli matalan vieraannuttamisen ryhmään verrattuna enemmän masennusoireita (ka. 11,4 vs. 6,3) ja ahdistuneisuutta (ka. 1,3 vs. 0,8), $p < .01$

Korkean vieraannuttamisen ryhmällä oli matalampi elämänlaatu kaikilla osa-alueilla matalan vieraannuttamisen ryhmään verrattuna

- Fyysinen hyvinvointi
- Emotionaalinen hyvinvointi
- Itsearvostus
- Ystävät ja perhe
- Koulu
- Sairaus

Millaisia vaikutuksia vieraannuttamisella on suomalaisnuoreen?

Marja Aleneff (2015). *Vieraannuttaminen ja nuorten elämänlaatu. Pro gradu – tutkielma. Käyttäytymistieteiden laitos. Helsingin yliopisto*

Kuva 3. Masennusoireet, ahdistuneisuus ja keskimääräistä parempi elämänlaatu matalan ja korkean vieraannuttamisen ryhmissä.

¹ PABS (äiti ja isä) < 48

Millaisia vaikutuksia vieraannuttamisella on lapseen?

- Bakerin (2005a) aineiston henkilöt, jotka olivat lapsuudessaan altistuneet vieraannuttamiselle raportoivat aikuisiällä em. kokemuksesta johtuvia oireita seuraavasti:
 - 70 %:lla oli merkittäviä masennusoireita
 - 68 %:lla ilmeni itseen kohdistuvia kielteisiä tunteita (esimerkiksi kokemuksia siitä, että he ovat arvottomia eikä kukaan pidä heistä)
 - 42 % koki vaikeuksia itseensä ja muihin ihmisiin luottamisessa
 - 33 %:lla oli vakavia ongelmia alkoholin ja muiden päihteiden kanssa

Muutokset itsearvostuksessa

Mitä useammin ja mitä useammille vieraannuttamisstrategioille lapsi altistuu, sitä alhaisempi hänen itsetuntonsa on (Baker & Ben-Ami, 2011)

- Paha vanhempi on osa minua –ajatus
- Kohdevanhempi ei ole koskaan rakastanut minua tai en ole hänelle tärkeä –uskomus
- Petän kohdevanhemman odotukset ja siksi olen paha ja huono -ajatus
- Tiedän omat tunteeni ja ajatukseni huonommin kuin vieraannuttajavanhempi -kokemus

Masennus

Empiiriset löydökset vieraannuttamisen ja masennuksen välille, mm.
Baker & Verrocchio, 2013, Ben-Ami & Baker, 2012

Vanhemman menettäminen itsessään voi aiheuttaa masennusta
lapsessa (mm. Baker, 2005, Johnston, 2005)

Kiintymyssuhdeteorian luoneen John Bowlbyn (1977) mukaan
erilleen joutuminen vanhemmasta ja tunne, ettei tämä rakasta lasta,
ovat masentuneisuuden riskitekijöitä

Lapsi ei saa prosessoida menetystään

Itsetuntoa heikentävä vuorovaikutus ja epäterve riippuvuus
vieraannuttajavanhemman kanssa

Vääriä muistoja

Huomattavan runsaan valemuistoja ja ihmisten johdateltavuutta koskevan tieteellisen tutkimuksen perusteella on oletettavaa, että lapsi ennen pitkää uskoo vieraannuttajavanhempiensa väitteet toisesta vanhemmastaan, riippumatta siitä kuinka ällistyttäviä tai tosiasioiden vastaisia ne ovat.¹

Oletettavaa asiaa koskevan tutkimustiedon valossa on myös se, että lapsi itse ryhtyy luomaan valheellisia muistoja, jotka tukevat vieraannuttajavanhemman väitteitä. Tällainen konfabulointi eli satuilu voi ulkopuolisesta kuulijasta vaikuttaa hyvinkin yksityiskohtaiselta ja uskottavalta.²

Keinoa, jolla voitaisiin erottaa aito muisto epäaidosta muistosta, ei ole olemassa (vrt. luotettavuuden arviointi, CBCA).

1. mm. Brainerd, & Poole, 1997; Ghetti, Qin, & Goodman, 2002; Loftus, 2005; Pezdek & Roe, 1994; Schacter, Kagan, & Leichtman, 1995
2. mm. Ceci & Bruck, 1993; Ceci, Croueteau-Huffman, Smith, & Loftus, 1994; Ceci, Loftus, Laichman, & Bruck, 1994; Schacter ym, 1995

Vääriä muistoja

Lapsen näkökulmasta erityisen valitettavaa on se, että lähtökohtaisesti lapsi itse uskoo näihin vääriin muistoihinsa (Ceci & Bruck, 1993; Ceci, ym, 1994; Ceci, Loftus, ym, 1994; Schacter ym, 1995).

Ihmisen kyky muistaa asioita kehittyy ratkaisevasti noin 3-5 vuoden iässä. Tätä ennen lapsi ei erota muualta saatua tietoa henkilökohtaisesta muistosta (Lyon & Flavell, 1994; Perner & Ruffman, 1995)

Lapsen mielensisäisessä maailmassa ne ovat näin ollen todellisia kokemuksia, joihin liittyy todellinen merkitys

Tunnistamisesta: Miten vieraannutetun lapsen/nuoren ja kaltoin kohdellun lapsen/nuoren käyttäytyminen eroaa?

- Lapsen/nuoren ytimessä on hyvin jyrkkä epäsuhta lapsen vanhempaa koskevissa uskomuksissa suhteessa lapsen ja vanhemman taustahistoriaan
- Lapsi/nuori ilmaisee vanhempaansa kohdistuvaa vihaa varsin avoimesti saattaen huutaa tälle raivokkaan kovaäänisesti ja vastustaen häntä fyysisesti lapsen vaihto- ja tapaamistilanteissa
- Lapsi/nuori ilmaisee vanhempaansa kohdistuvia kielteisiä ajatuksia varsin avoimesti muille ihmisille
- Lapsi/nuori kokee vieraannuttamista harjoittavan vanhempansa yleensä yksioikoisen positiiviseksi ja epärealistisella tavalla ”täydelliseksi”

Amy J. L. Baker, Barbara Burkhard & Jane Albertson-Kelly (2012). Differentiating Alienated From Not Alienated Children: A Pilot Study, *Journal of Divorce & Remarriage*, 53:3, 178-193.

Miten vieraannutetun lapsen ja kaltoin kohdellun lapsen käyttäytyminen eroaa?

Lapsi/nuori lausuu omina mielipiteinään viranomaisille ajatuksiaan siitä, miten vieraannutettu vanhempi on toiminut väärin ja miten hänen tulisi kehittyä

Lapsi/nuori pyrkii vastustamaan vanhemman tapaamista (mm. lapsen ja vanhemman valvottuja tapaamisia järjestävissä paikoissa), koska häntä on ohjeistettu siihen tai hänelle on vieraannuttajavanhemman toimesta kerrottu esim. *”Jos juokset karkuun niin voidaan mennä hampurilaiselle yhdessä”*. .

Lapsi/nuori on rakentavaan pyrkivässä kontaktissa passiivinen ja vetäytyvä

Tutkimuksessa otos koostui 40:stä 6-17-vuotiaasta lapsesta/nuoresta. Lisätietoja:

Amy J. L. Baker, Barbara Burkhard & Jane Albertson-Kelly (2012). Differentiating Alienated From Not Alienated Children: A Pilot Study, *Journal of Divorce & Remarriage*, 53:3, 178-193.

Miten vieraannutetun lapsen ja kaltoin kohdellun lapsen käyttäytyminen eroaa?

Hypoteeseja:

Vieraannutetun vanhemman kokeminen yksiselitteisen pahana ja vieraannuttajavanhemman kokeminen yksiselitteisen hyvänä

Onko isäsi/äitisi hyvä sinulle? (ei koskaan-aina)

Kuinka monta hyvää muistoa sinulla on isästäsi/äidistäsi? (ei yhtään-monta)

Kerro minulle joku hyvä muisto isästäsi/äidistäsi

Kuinka vihainen olet nyt isällesi/äidillesi?

Miksi olet vihainen? (lainatut skenariot)

Jos vanhempasi ovat erimielisiä jostakin niin kuka on yleensä oikeassa?

Vieraannuttamisen vaikutukset sen kohteena olevaan vanhempaan

Häkkinen-Nyholm, H. Laajasalo, T., & Tuuri, T. (2013). Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta: Toimintatavat ja niiden vaikutus lapsen ja vanhemman hyvinvointiin. Helsinki: Yliopistopaino.

Vaikutukset vanhempaan, PTSD

Tutkimus	Otos	IES > 35 %
Häkkänen, Laajasalo, Tuuri (2013)	101 vieraannutettua vanhempaa	90
Häkkänen, Mikkola (in progress)	152 vieraannutettua	70
Poijula (2010)	107 henkirikoksen uhrin omaiset	37

Keskivaikean tai vaikean masennuksen esiintyvyys 37 % vieraannutetuilla vanhemmilla vs. 22 % Poijulan 2010 tutkimuksessa

Esiintyvyys 2017 tutkimus ja 2013 tutkimus

Yritti itsemurhaa 2 % ja 8 %

Ajatteli itsemurhaa 21 % ja 34 %

Käytti lisääntyvissä määrin alkoholia 26 % ja 36 %

Psykelääkitys 25 %

Psykoterapia 22 %

Vaikutukset vanhempaan (Häkkinen-Nyholm ym., 2013)

Lapsen kuoleman on todettu johtavan ihmisellä voimakkaampaan surun kokemukseen ja stressiin kuin vanhemman tai puolison kuoleman (Dyrgroven, 1990; Sanders, 1979)

Lapsen kuolemaan liittyvä stressi lisää merkittävästi vanhemman omaa kuolemanriskiä (Li, Precht, Mortensen & Olsen, 2003)

Vieraannutetun ja lapseensa kontaktin menettäneen vanhemman suruprosessi on jäänyt ja suru on komplisoitunut, jolloin siihen sopeutuminen estyy tai jäätyy. Kahtalaisen menetyksen –kokemus = kaksoistodellisuus, joka seuraa puuttuvasta kuoleman vahvistamisesta tai elävän ihmisen tietoisesta läsnäolon puutteesta

=> Seuraus haastattelutilanteeseen: Asiakas voi olla tilanteessa epätietoinen, epävarma ja hämmentynyt ja hänen voi olla hyvin vaikea vastata lasta koskeviin kysymyksiin

Summa summarum

Vieraannuttamisen tunnistaminen edellyttää monipuolista ”tutkimusasennetta” ja tietoa lapsen käyttäytymisestä

Lapselle vieraannuttamisesta aiheutuvien haittavaikutusten kertominen vanhemmille keskeisessä roolissa

Vakavimmissa tapauksissa em. tiedolla ei ole toivottua vaikutusta

Kompromissiin (win-win –tilanteeseen) kannustaminen lapsen edun nimissä

Nykyisin lähivanhemmuus voidaan jo siirtää sille vanhemmalle, joka pystyy paremmin huolehtimaan lapsen suhteesta molempiin vanhempiin, vaikka lapsi olisikin aina asunut toisella

Vieraannuttaminen oikeuspsykologisenä Ilmiönä Suomessa ja maailmalla

- a) Tunnistetaan ilmiönä lisääntyvissä määrin lastensuojelussa ja tuomioistuimissa
- b) Käsitettä käytetään tuomioistuimissa myös väärissä yhteyksissä
- c) Ei toistaiseksi valideja ja luotettavia arviointimenetelmiä
- d) Toistaiseksi vain vähän tieteellisesti laadukasta tutkimusta
- e) Koetaan vieraaksi ilmiöksi poliisissa, vaikeus käynnistää tutkintaa henkisestä pahoinpitelystä, vaikka lapsella olisi vakaviakin psyykkisiä oireita
- f) Suomessa joitakin yksittäistapauksia, joissa tuomioistuin on määrännyt lapsen asumisen vieraannutetulle vanhemmalle
- g) Ulkomaille myönteisiä kokemuksia lapsen ja vanhemman suhteen palauttamisesta ns. Family Bridges –terapiaohjelmilla

Kiitos mielenkiinnosta!

Lisätietoja

helina.hakkanen-nyholm@psyjuridica.com

www.psyjuridica.com